

УДК 657:339.9

Лищенко О.Г.¹, Максименко А.В.²

¹канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

²студ. гр. БТЕз-0515 НУ «Запорізька політехніка»

СТРАТЕГІЧНИЙ УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОВГОСТРОКОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Сучасний етап розвитку економіки характеризується посиленням конкурентного середовища, швидкими технологічними змінами, глобалізаційними процесами та зростанням рівня невизначеності у діяльності підприємств. У таких умовах ефективність функціонування суб'єктів господарювання значною мірою залежить від їх здатності формувати та реалізовувати довгострокову стратегію розвитку, адаптуватися до змін ринкового середовища та забезпечувати раціональне використання ресурсного потенціалу. Важливим інформаційно-аналітичним інструментом забезпечення стратегічного управління підприємством виступає стратегічний управлінський облік.

Стратегічний управлінський облік розглядається як складова системи управлінського обліку, що орієнтована на формування інформаційної бази для прийняття управлінських рішень довгострокового характеру. Його ключовим завданням є забезпечення керівництва підприємства релевантною аналітичною інформацією щодо витрат, доходів, результатів діяльності, ефективності використання ресурсів, а також факторів зовнішнього середовища, які впливають на стратегічні перспективи розвитку підприємства [1].

На відміну від традиційного управлінського обліку, який переважно орієнтований на аналіз внутрішніх господарських процесів та оперативне управління витратами, стратегічний управлінський облік враховує також зовнішні економічні фактори, зокрема стан ринку, поведінку конкурентів, тенденції розвитку галузі, інноваційні зміни та макроекономічні умови функціонування підприємства. Такий підхід дозволяє забезпечити комплексний аналіз діяльності підприємства та сформувати обґрунтовану інформаційну основу для стратегічного планування.

Важливим аспектом функціонування стратегічного управлінського обліку є його інтеграція із системою стратегічного планування, контролю та оцінювання результативності діяльності підприємства. Облікова інформація використовується для оцінювання ефективності реалізації стратегічних програм, аналізу відхилень від запланованих показників та коригування стратегічних цілей відповідно до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства. Таким чином, стратегічний управлінський облік формує інформаційну основу стратегічного управління та сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень [2].

Особливого значення стратегічний управлінський облік набуває у процесі формування конкурентної стратегії підприємства. Застосування таких методів, як стратегічний аналіз витрат, аналіз ланцюга створення вартості, калькулювання за видами діяльності (ABC-костинг), аналіз стратегічних позицій підприємства, дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів та визначити оптимальні напрями підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Крім того, стратегічний управлінський облік сприяє підвищенню рівня економічної безпеки підприємства. Систематичний аналіз витрат, доходів і результатів діяльності забезпечує своєчасне виявлення потенційних ризиків та загроз, а також формування управлінських рішень, спрямованих на їх мінімізацію. Водночас використання стратегічної облікової інформації сприяє підвищенню прозорості управлінських процесів і ефективності використання фінансових та матеріальних ресурсів.

Висновки. Стратегічний управлінський облік є ключовим інструментом довгострокового управління підприємством, оскільки забезпечує формування комплексної інформаційної бази для прийняття стратегічних рішень. Він дозволяє керівництву оцінювати ефективність стратегічних альтернатив, визначати пріоритетні напрями розвитку та оптимізувати використання ресурсів, що є критично важливим у сучасних умовах високої конкуренції та динамічних технологічних змін. Інтеграція стратегічного управлінського обліку з процесами планування, прогнозування та контролю дозволяє підприємству оцінювати реалізацію стратегічних програм, виявляти відхилення та коригувати цілі відповідно до змін зовнішнього середовища. Така інтеграція сприяє підвищенню гнучкості управління та здатності швидко реагувати на нові ринкові виклики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лищенко О. Г., Герасименко Ю. А. Стратегічний управлінський облік як ефективний інструмент управління конкурентоспроможністю. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2016. № 1. С. 59-64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2016_1_13 (дата звернення 23.03.2026)

2. Гринь В. Бухгалтерський облік як інструмент стратегічної комунікації: якісні характеристики інформації та потреби стейкхолдерів. *Економіка та суспільство*. 2025. № 80. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-7> (дата звернення 23.03.2026)